

MASARYKOVA UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Úvod do uměnovědných studií

Umělecká hodnota

Závěrečná práce

Autor práce: Karolína Šupejová, UČO 438132

Leden 2015, Brno

Obsah

„Slovníkové“ heslo.....	3
Oblast umělecké hodnoty	4
Umělecká hodnota	4
Kýč.....	5
Použitá literatura.....	7

„Slovníkové“ heslo

Umělecká hodnota:

- vztah, který vzniká při střetnutí uměleckého díla s uměleckou funkcí a člověka, který má z vnímání díla estetický zážitek. Současně musí toto dílo reálně fungovat v kultuře společnosti a spoluvytvářet tak uměleckou kulturu. Umělecká hodnota je tak výsledkem skutečnosti, že dílo určitým způsobem vyjadřuje umělcovy pocity, nastavuje zrcadlo společnosti, navazuje na kulturní tradici a společnost ho v těchto souvislostech akceptuje. Akceptování umělecké hodnoty díla znamená, že společnost využívá toto dílo jako zásobárnu lidských pocitů, zkušeností, idejí, představ. Dílo může mít i estetickou hodnotu, její přítomnost však nevytváří specifikum uměleckého díla.¹
- obecný přínos inovace daného díla pro „svět umění“ a její potenciál pro další esteticko-umělecké využití²

---

¹ MISTRÍK, CSC, Prof. PhDr. Erich. *Estetický slovník* [online]. Bratislava, 2007 [cit. 2014-12-29]. Dostupné z: <http://www.estetickyslovník.sk/>

² KULKA, Tomáš. *Umění a kýt.* 2. vyd. Praha: Torst, 2000, s. 77

Oblast umělecké hodnoty

Když vidím pojem umělecké hodnota, napadá mě mnoho otázek, jako jsou např., Co je to umění? Jak ho můžeme definovat? Jak poznáme umělecký předmět od předmětu, který uměleckým dílem ve skutečnosti není? Na podobné otázky se snažili staří myslitelé (Pythagoras, Platón, Aristoteles aj.) odpovědět již v Antice, nicméně téma týkající se umělecké hodnoty a hodnocení uměleckého díla je aktuální dodnes. Při zkoumání umělecké hodnoty o něco hlouběji, záhy zjistíme, že k ní úzce přiléhá i **problematika kýtče**.

Bude-li chtít někdo najít přesnou definici hodnoty anebo ještě lépe, bude-li chtít jednoznačně definovat hodnotu, rozhodne se prakticky pro nesplnitelný úkol. Jen těžko může definovat abstraktní a tak rozsáhlý pojem. Na hodnotu lze nahlížet z mnoha pohledů: ekonomického (hodnota směnná, užitná, pro zákazníka, pro vlastníky, pro účastníky, celní), etického (člověk se při rozhodování hodnotou řídí → dá se považovat za všeobecně platnou normu lidského chování, nebo to, o co člověk v průběhu života usiluje, tyto hodnoty jsou velmi subjektivní, a proto má každý jiný žebříček hodnot), logického (pravdivostní hodnota: 1 - pravda, 0 - nepravda), matematického nebo přírodních věd.

Naopak definicí umění existuje velmi mnoho, různé definice se vzájemně vylučují, avšak žádná definice dostatečně nepopisuje skutečnou podstatu umění a to, čím se umělecké dílo odlišuje od běžných předmětů.

Umělecká hodnota

V knize *Umění a kýtč* Tomáš Kulka píše, že ideální umělecké dílo by mělo usilovat o hodnotu estetickou, ale i uměleckou. Uměleckou hodnotu popisuje jako obecný přínos inovace daného díla pro „svět umění“ a její potenciál pro další esteticko-umělecké využití.³ Jen někteří umělci u svých děl dosáhnou nejvyššího množství jak umělecké, tak estetické hodnoty (tuto podmínku splňují např. Rembrandtovy obrazy). Ale zřetelná míra každé z obou hodnot v díle je nezbytná, aby bylo obecně považováno za umělecké. V průběhu dějin umění můžeme pozorovat období, kdy byla jedna z hodnot preferována na úkor té druhé.

Aniž bychom se řídili Kulkovým popisem, mohli bychom uměleckou hodnotou stanovit tvořivost, originalitu anebo novost? Bohužel ne, to samo o sobě nestačí. Je třeba ještě inovace, která otevírá cesty k následujícímu estetickému a uměleckému využití. Uměleckou hodnotu nelze posoudit jen pomocí zraku, protože inovace je souhrnný vztah mezi dílem a podstatnou

³ KULKA, Tomáš. *Umění a kýtč*. 2. vyd. Praha: Torst, 2000, s. 77

skupinou předcházejících prací. A proto kromě vkusu, citlivosti, dobrého zraku musíme ještě znát historický kontext díla.

Může se stát, že některé inovace nikam nevedou, z tohoto důvodu se umělecká hodnota díla určuje s časovým odstupem. Není pravda, že bychom dnes měli lepší vkus než lidé z minulého století, máme pouze výhodu, že dílo vidíme s přiměřeným časovým odstupem a ve správném historickém hledisku. A tak se můžeme kochat krásou např. Avignonských slečen.

Na závěr této kapitoly mi zbývá otázka týkající se falzifikátů a duplikátů. Proč nejsou považovány za umělecká díla? Estetická a umělecká hodnota jsou na sobě nezávislé. Falzifikát postrádá uměleckou hodnotu, i když ta estetická je souměřitelná s originálem, a tudíž není uměleckým dílem.

Kýč

Velkým problémem v dnešní době pro uměleckou hodnotu shledávám kýč, neustále na nás útočí v různých formách ze všech stran, a tím můžeme nabít dojem, že jde o plnohodnotné umění. Což není pravda.

I ohledně kýče se vedou spory, konkrétně o jeho vzniku. Mnoho autorů tvrdí, že špatný vkus vzniká společně s romantismem v 19. století, a tehdy se poprvé začíná mluvit o kýči. Máme věřit tomu, že Michelangela či Praxitela nezajímaly estetické kvality či estetický efekt jejich prací?⁴ Přestože lze najít kýč ještě před vznikem romantismu, všeobecně známým a rozšířeným jevem s intenzivním dopadem hlavně na masovou kulturu se stal až ve 2. polovině 19. stol. Dnes je již nedílnou součástí moderní kultury. Stejně tak nejasný je i pravý původ tohoto slova.

Přesnou definici kýče dodnes nemáme, z tohoto důvodu je třeba dát pozor na záměnu se „špatným uměním“. Kýč má své rysy, dalo by se říct, že je rovnocenným konkurentem vážného umění, a proto jej nemůžeme ztotožnit s uměleckým neúspěchem, s něčím, co se prostě jen nepovedlo. Napadá mě další otázka - Jak je možné, že kýč může konkurovat umění? Odpověď je prostá, má evidentní masovou poutavost, citový náboj, a tím vyvolává samočinnou citovou odezvu.

Kýč zobrazuje předměty, zvířata nebo osoby obecně považována za krásná (mohou to být např. květinová koláž, chlupaté kot'átko s mašlí kolem krku, vzpínající se kuň na pláži při západu slunce nebo dlouhonohá dívka s krátkou sukni a svůdnými očima), a proto nemůže být kýč abstraktní. Člověk nemůže pochybovat o tom, co vidí, emocionální náboj by se minul účinkem. Tento fakt bychom mohli považovat za nutnou podmínku kýče.

⁴ KULKA, Tomáš. *Umění a kýč*. Praha: Torst, 1994, s. 28

Jak tedy poznáme kýč od umění? Ač je to jakkoli zarážející, kýč usiluje o stereotyp. Zobrazuje konkrétní téma nejběžnějším a nejjednodušším způsobem, divák v něm nenajde žádnou alegorii, dvojsmyslnost či nejasnost. To, co identifikuje při prvním pohledu, je vše, co v něm může vidět.

Jak už jsem se zmiňovala výše, kýč je součástí všeho kolem nás, obklopuje nás, možná někdy i dusí. Avšak bylo by nám bez roztomilých kočiček, králíčků, pejsků, co na nás vykukují z billboardů, výloh, obchodních domů nebo reklam lépe?

Použitá literatura

KULKA, Tomáš. *Umění a kýt.* Praha: Torst, 1994, 183 s. ISBN 80-856-3917-3

KULKA, Tomáš. *Umění a kýt.* 2. vyd. Praha: Torst, 2000, 292 s. ISBN 80-721-5128-2

MUKAŘOVSKÝ, Jan. *Studie I.* Brno: Host, 2000

NAJSROVÁ, Mgr. Anna. *Hudební výchova 2011* [online]. ostrava, 2011 [cit. 2014-12-29]

Dostupné z: <http://konference.osu.cz/khv/>

Vesmír: přírodovědecký časopis [online]. 2001 [cit. 2014-12-29]. ISSN 1214-4029

Dostupné z: <http://casopis.vesmir.cz/clanek/hodnoty-umeleckeho-dila-ve-svetle-umeleckeho-falza>